

Preporuka Radne skupine o autorskom pravu o korištenju *Creative Commons* licencija i ostalih uvjeta korištenja dokumenata u repozitorijima u Dabru

U početnoj fazi razvoja sustava Dabar kao pretpostavljena (*default*) vrijednost bez alternative, prilikom pohrane ocjenskih radova, ponuđena je jedna od *Creative Commons* licencija (CC BY) i urednici su stoga odabirali tu licenciju za sve radove koje su pohranjivali. No, urednici za to nisu imali potrebna dopuštenja, jer samo autor može dodijeliti CC licenciju. Kad je uočen problem, pristupilo se izmjenama u sučelju za pohranu (kojima se omogućuje odabir i drugih vrijednosti), ali **potrebno je i unatrag promijeniti uvjete korištenja za one radove kojima ni inicijalno nije trebala biti dodijeljena CC BY oznaka!**¹

Za radove u **zatvorenom pristupu** i radove **dostupne unutar ustanove** nije moguće dodijeliti CC licenciju (jer su one nespojive s takvim ograničenjima u pristupu), i stoga će se svim takvim radovima kojima je u proteklom periodu dodijeljena CC licencija, ta oznaka ukloniti i zamijeniti oznakom “**zaštićeno autorskim pravom**”², u svim repozitorijima.

I većini radova koji su u otvorenom pristupu nije trebala biti dodijeljena oznaka CC licencije, jer većina urednika i njihovih ustanova nema pravo dodjeljivanja takvih licencija.

Creative Commons licencije radovima smiju dodjeljivati:

- a) Sami studenti u repozitorijima u kojima je omogućeno **samoarhiviranje** (i student sam na sučelju odabire uvjete korištenja)

¹ Danas je kroz sučelje za unos moguće odabrati više mogućnosti ograničenja pristupa (otvoreni pristup, pristup unutar ustanove, pristup uz embargo i zatvoreni pristup), a zatim i više mogućnosti definiranja uvjeta korištenja.

Za završne, diplomske i specijalističke radove te disertacije i znanstvene magistarske radove mogući uvjeti korištenja su:

- Zaštićeno autorskim pravom.
- Imenovanje 3.0 (CC BY 3.0)
- Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 3.0 (CC BY-SA 3.0)
- Imenovanje-Bez prerada 3.0 (CC BY-ND 3.0)
- Imenovanje-Nekomercijalno 3.0 (CC BY-NC 3.0)
- Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0 (CC BY-NC-SA 3.0)
- Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0 (CC BY-NC-ND 3.0)
- Imenovanje 4.0 međunarodna (CC BY 4.0)
- Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna (CC BY-SA 4.0)
- Imenovanje-Bez prerada 4.0 međunarodna (CC BY-ND 4.0) -
- Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna (CC BY-NC 4.0)
- Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna (CC BY-NC-SA 4.0)
- Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna (CC BY-NC-ND 4.0)
- Javno dobro. Autorsko pravo je isteklo. (*samo za disertacije*)

Kod samoarhiviranja ponuđene su samo 4.0, ne i 3.0 verzije *Creative Commons* licencija.

² Neko vrijeme u Dabru se koristio termin “sva prava pridržana” s istim značenjem. Promijenjen je u “zaštićeno autorskim pravom”, da bi korisnicima bilo jasnije o čemu se radi.

- b) urednici, ako imaju izjavu studenta na kojoj je student odobrio pohranu, javnu objavu i **sam odabrao Creative Commons licenciju**
- c) Urednici, ako je autor-student **prenio isključivo pravo iskorištavanja i pravo daljeg osnivanja prava iskorištavanja** putem CC licencije na ustanovu (npr. putem ugovora o studiranju), koja onda može na rad staviti CC licenciju

Samo potpisivanje izjave kojom student odobrava pohranu i javnu objavu nije dovoljno kao pravni temelj za dodjeljivanje CC licencije.

Ni postojanje pravilnika kojim se obvezuje studente na pohranu i objavu ne može biti dovoljan temelj za dodjeljivanje CC licencija.

Broj repozitorija koji ispunjavaju jedan od navedena tri uvjeta je vrlo malen, pa su se takvi trebali javiti kako bi se u njihovim repozitorijima zadržale dosadašnje oznake koje su opravdano dodijeljene.

U svim ostalim repozitorijima će se i **svim radovima u otvorenom pristupu** ukloniti oznake CC licencija i **dodijeliti oznaka "Zaštićeno autorskim pravom"** jer za dodjeljivanje licencija nije bilo pravne osnove. "Zaštićeno autorskim pravom" znači da rad može biti besplatno javno dostupan, ali autor mora dati dopuštenje za bilo koji oblik korištenja osim onih dopuštenih zakonom.

Radovi će i dalje biti u otvorenom pristupu! Neće se promijeniti regulacija mogućnosti pristupa, već samo oznaka o uvjetima korištenja.

To znači da će takve radove, koji su u otvorenom pristupu, svi korisnici i dalje moći koristiti u okviru koji propisuje *Zakon o autorskom i srodnim pravima*: moći će rad citirati, skinuti na vlastito računalo, ispisati, reproducirati za vlastito korištenje, ali bez komercijalne svrhe.

Međutim, takve radove korisnici više neće smjeti dalje distribuirati, prerađivati, koristiti u komercijalne svrhe i slično, što su dopuštale CC licencije.

Za radove dostupne nakon određenog perioda odgode pristupa (**embargo period**) vrijede ista pravila kao i za radove u otvorenom pristupu, ali s odgodom (moguće je dodijeliti im CC licenciju, ali će ona postati vidljiva i imati pravni učinak tek po isteku embarga).

Preporučujemo da urednici i ubuduće na temelju ovih smjernica odlučuju o odabiru uvjeta korištenja te dodjeljuju *Creative Commons* licencije samo onda kad imaju osnove za to.

Ove smjernice Radne skupine za autorsko pravo nisu obvezujuće, pa krajnju odluku i odgovornost o odabiru licencija i dalje nosi ustanova - vlasnik repozitorija.